

Editor: Călin Vlasie

Redactare: Andrei Dobos

Tehnoredactare: Adriana Vlădescu

Pregătire de tipar: Marius Badea

Design copertă: Ionuț Broșțianu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

VIȘNIEC, MATEI

Opera poetică / Matei Vișniec ; pref. de I.B. Lefter. - București :

Cartea Românească, 2017

ISBN 978-973-23-3241-2

I. Lefter, Ion Bogdan (pref.)

821.135.1

Copyright © Editura Cartea Românească Educațional, 2017

Editura Cartea Românească este un imprint al Editurii Cartea Românească Educațional

www.cartearomaneasca.ro

Matei Vișniec

Opera poetică

Prefață
de Ion Bogdan Lefter

„Rostirea poetică este una care înscenează în spațiul textului o metafizică burlescă, în care tragicul și comicul se întrepătrund, sugerînd o expresivitate nu lipsită de detentă ironică, ce exclude, care va să zică, elanul apodictic, logica intempestivă a axiomelor sau agresivitatea epistemologică a concluziilor [...] Multe dintre poemele lui Matei Vișniec au, cum s-a mai spus, alura unor fabule situate la limita absurdului și a tragicomicului postmodern, în care tensiunea lirică se naște din asumarea, parodică și livrescă, a unor antinomii, din reliefarea ambivalenței ontice a contrariilor.”

Iulian Boldea, în *Apostrof*, nr. 1, 2012

„În biografia spirituală a lui Matei Vișniec, poezia poate fi considerată dragostea dintîi. O iubire „neună”, acaparantă, torturantă, cum mărturisește autorul însuși. Poate tocmai de aceea părăsită de timpuriu în favoarea dramaturgiei și a prozei. Însă păstrîndu-și întreaga ei putere de seducție, ca *revenant* ce bîntuie periodic conștiința creatoare. Scriitorul compară aceste reveniri – la mari intervale de timp – cu trecerile fulgurante și misterioase, pe același cer, ale unei comete.”

Gabriela Gheorghîșor, în *Ramuri*, nr. 11, 2011

„Lucru rar în lirica noastră contemporană, poezia lui Matei Vișniec are mize maxime, pe care își propune însă să le atingă cu o retorică discretă. Preocupat de problemele majore ale lumii contemporane, ca și în teatrul și publicistica sa, Matei Vișniec nu acuză, nu arată cu degetul, nu dă sentințe, ci „vorbește” pentru cine are urechi de auzit. [...] Pentru el, arta a avut totdeauna o dimensiune socială și chiar politică (să ne gîndim doar la colosala alegorie a totalitarismului care este Țara lui Gufi și este de ajuns), a avut totdeauna țintă («n-am mai scris pentru că nu/ aveam ce să spun/ iată de ce n-am mai scris»). Dincolo de talentul recunoscut al lui Vișniec, valența etică a artei sale este, în fond, ceea ce-l impune în rîndul întîi al literaturii noastre.”

Luminița Corneanu, în *România literară*, nr. 49, 2011

CUPRINS

Prefață / 5

La noapte va ninge / 27

Orașul cu un singur locuitor / 77

Înțeleptul la ora de ceai / 143

Poeme ulterioare / 193

La masă cu Marx / 237

Firimituri de la masa poetului / 283

Cum m-am despărțit de poezie / 331

Mărturii despre Cenaclul de Luni / 332

Notă biobibliografică / 335

Receptare critică / 339

I. GENETICA

Despre materie

Hei, e cineva-năuntru? întreabă fluturile
așezându-se pe gura fierbinte a puștii
Hei, e cineva-năuntru? repetă ecoul
alunecînd de cîteva ori în jos și în sus
prin țeava înroșită
Hei, e cineva-năuntru? repetă pădurea
cu rădăcinile adînc înfipite în fuga animalelor
E cineva ascuns
în inima sărată a oceanului?
repetară și ciclopii neliniștiți

E cineva în miezul adormit al materiei
și are nevoie de ajutor?

Despre vînzătorii de ziare

Mă pregăteam să pătrund
în lucrurile din odaia iubitei
cînd neașteptate strigăte
s-au auzit dintr-o dată din stradă
m-am apropiat de nesfîrșita fereastră
și am privit mirat
spre mulțimea îngrămădită
în jurul micului vînzător de ziare

rînd pe rînd îi smulgeau din mîini
miraculoasele pagini

Respect pe **și împietriți** citeau, sprijinindu-se de ziduri
sau de mijlocul străzii

iar micul vânzător de ziare
străbătea în goană orașul
țipînd strident: astăzi, astăzi
poetul a pătruns de unul singur
în lucrurile din odaia iubitei

Despre zeu

Zeu al nost'
netrezit încă din perfecțiune
și nedomesticit încă de palme de om
subțiază-te în oasele săracilor și bogaților
și tihna celor nevăzute
o scrutează în privirile noastre

tălmăcește-ne întru precumpătare
de ce metalele subpămîntene
fug odată cu soldații sub burta cailor
și nu apasă mai mult pe trupuri
balanța urîtului și frumosului

și primește-ne nouă recunoștința
căci sfera ta e mai rotundă
decît a noastră
și cifra ta unu e mai unică
decît a noastră
și plutonul tău de execuție
e mai disciplinat
decît al nostru

Despre mișcare

La capătul mișcării
iluzioniștii se așază la masa de joc
fratele meu face cărțile
și eu aduc sticlele cu șampanie

cîte o femeie îmi cere un foc
eu mă aplec
și rostesc politicos cuvîntul
la urechea primului jucător
cuvîntul trece astfel din gură
în gură
pînă cînd se aprinde

delicat apoi
aprind toate țigările
și toate intrările
și toate ieșirile

Despre opțiune

Dintre lut și pasăre aleg pasărea
întrucît cuvîntul pasăre îmi place mai mult
deși pînă la urmă
tot de lut va trebui să ascult

dintre unu și doi îl aleg pe unu
întrucît mi se pare ceva mai solemn
deși pînă la urmă dintre două picioare
unul e de cenușă și unul e de lemn

dintre ochiul stîng și ochiul drept însă
mi-e greu să aleg dintr-o dată, din mers

cînd îl închid pe primul îl văd pe celălalt
și invers

Despre Seneca

Lovesc și eu, lovește și tata
iată-ne trecuți de primul rînd de soldați
lovesc și eu, lovește și tata
soldații sînt din ce în ce mai eleganți
pe măsură ce înaintăm
în adîncul coloanelor
sîntem serviți cu lichioruri fine
și purtăm discuții despre Seneca
și despre economia politică
iată-ne ajunși la capăt
cu hainele sfîșiate, cu pumnii sîngerînd
asemeni celor
din primele rînduri

Despre preacuvîință

Dragul nostru Isus Hristos
știi, am dori să-ți spunem ceva
peștele făcut cu ceapă și sos
e mîncarea preferată din mahala

după masă obișnuim să dăm foc
pe ici pe colo butoiului cu bere
știi, îl ungem cu seul din loc în loc
și așteptăm apoi în tăcere

cînd flăcările au trecut prin lemn
berea iese ciuruită din interior

atunci ungeam cuvintele cu unt-de-lemn
ca să putem sorbi mai ușor

la sfîrșit, cînd am mistuit pe nerăsuflăte
chiar și urmele incerte de seu
cuvîincioși ne lăsăm pe spate
cu burta în sus, spre dumnezeu

Despre ochiul drept

Am aflat că nu prea vezi cu ochiul drept
zise leul
da, nu prea văd, zise păzitorul leului
ce nenorocire, ce nenorocire
zise leul, și nici cu urechea dreaptă
nu prea auzi, nu-i așa,
nu prea, într-adevăr, nu prea, zise păzitorul
leului

ce nenorocire, ce nenorocire,
zise leul

dar tu, zise păzitorul leului
ai labele paralizate, nu-i așa,
așa e, așa e, zise leul
rău, foarte rău, zise păzitorul leului
și nici mirosul tău și nici colții tăi
nu mai sînt ca înainte
așa e, zise leul, așa e,
ce nenorocire, ce nenorocire,
zise păzitorul leului

Despre cîinii de culoare albă

Nu vă pot povesti cîte lucruri mi se întîmplă
întîr-o jumătate de secundă dar pot Jupui în
cîteva minute orice cîine de culoare albă iar
pielea o pot întinde la fel de repede pe un șevalet
îndărătul căruia fratele meu pictorul
pîndește cu vopselele pregătite

stăpînul cîinelui n-are altîncotro
decît să ia loc pe scăunelul cu picioarele de oțel
și să se lase desenat meticolos răbdător
ochiul fratelui meu se mărește
pe măsură ce tabloul se apropie de sfîrșit
și toate lucrurile se lasă desăvîrșite
de mîinile sale scurte în curînd însă
modelul se revoltă și-și cere cîinele înapoi
iar fratele meu zîmbește trist, ce mai oameni
ce mai oameni

Despre o.1.2.3.

Soldat o.1.2.3.
ești învinuit
că n-ai păzit bine
livada împăratului

știi doar că trecătorii
scrijelesc fel de fel
de cuvinte și lucruri
pe scoarța arborilor
știi că toate acestea
răzbat multiplicat

pe coaja fructelor
și mai știi că toate aceste fructe
se servesc
la masa împăratului

Despre dușmanul meu personal

Eu și cu fratele meu
ne plimbăm pe aleile egale ale parcului
dușmanul meu personal trece zîmbind
pe lîngă noi
cu pălăria ridicată

cei cîțiva trecători
au și înțeles despre ce este vorba
și în minutele următoare
trec zîmbind pe lîngă noi
cu pălăriile ridicate
vestea s-a răspîndit în oraș
și locuitorii s-au și așezat de o parte și de alta
și ne așteaptă cu pălăriile ridicate
iar de undeva, din față
se aud deja sunetele grele
ale cioplitorilor de statui

Despre corespondența soldaților

Cineva joacă zaruri în spatele cazărmii
cifrele se izbesc din ce în ce mai puternic
de caldarîm
soldații se trezesc dintr-o dată
cu zece minute mai devreme

Respect și grăbiți își lustruiesc carabinele
pînă cînd mîinile lor devin transparente

sergentul începe să introducă monede fierbinți
în automat și difuzoarele urlă culcat la dreapta
la stînga
aviație inamică
automatul devine din ce în ce mai nervos
după o vreme sergentul nu mai are monezi
și introduce scrisorile necitite ale soldaților
la dreapta
la stînga e vreme frumoasă aici strugurii s-au
culcat

pe la noi aviația inamică
e din ce în ce mai scumpă la
picior arm' la umăr pentru onor înainte
de a naște
stînga-mprejur îți spun
că bunicul s-a dus
pe loc repaos care

sănătate
v-o doresc
și
vouă

Despre sticlele de șampanie

Eu și cu fratele meu
avem mai întotdeauna cîte ceva de făcut
după ce piramida e gata
noi sîntem chemați
să-i punem ultima piatră
mulțimea izbucnește în urale

sîntem felicități cu lacrimi
în ochi și dopurile de la
sticlele de șampanie încep
să pocnească

după o vreme sîntem chemați în altă parte
Zaragoza a fost în sfîrșit luată
și cineva trebuie să înfigă steagul
în balconul primăriei

mulțimea izbucnește în urale
sîntem felicități cu lacrimi în ochi
și dopurile de la sticlele de
șampanie încep să pocnească

dar comenzile vin una după alta
roata fost inventată și noi
trebuie s-o dăm cîteva momente de-a dura
cărțile au fost scrise și noi
trebuie să ne punem numele pe ele
străzile au fost măturate și noi
trebuie să ridicăm mătura deasupra capului
mistreții au fost împușcați și noi
trebuie să ne fotografiem cu piciorul pe burta lor
rebelul a fost ghilotinat și noi
trebuie să-l legăm
la ochi

Despre lecția de filosofie

Noi ne plimbam în saboți
prin grădinile Akademos
maestrul respira de cîteva ori
aerul dimineții și apoi făcea meticulos
prezența: Timaios este? Musaios este?
Aristoteles este? este, este, spuneam noi